

61 mars. 2016

på Ljungen

Pris 25 kr

KULTURFÖRENINGEN
Calluna
DÅ OCH NU PÅ LJUNGEN

Ljungsäters sjukhus

Ljungsäters sjukhus

Av en tillfällighet i samband med genomgång av gammalt material hittade jag en intressant berättelse om Ljungsäters sjukhus av en de som arbetade där. Hon heter Carin Hedin, Carin kom som treåring 1918 kom till Ljungsäter, som då ägdes av häradshövding Heyden i Lund. Han hade anlagt en trädgård som efterhand blev känd för sina fina sparrisodlingar. Hennes far var trädgårdsmästare hos Heyden, Familjen bodde också på Ljungsäter i »trädgårdsmästarbostaden«.

Carin har i olika sammanhang lämnat mycket berättelser och dikter efter sig, en begåvning som gick förlorad med den tidens syn på kvinnan o familjens ekonomi.

Omkring 1920 kom planerna på att bygga ett sanatorium på området, skogsluft och närheten till havet skulle underlätta för patienter med körtel och ledtuberkulos. Landstinget köpte hela området och man började bygga i juni 1921 var arbetet klart och sjukhuset hade plats för ett hundratal patienter med cirka 20 personer i personalen. Till en början var det bara öppet på sommaren, de nya byggnaderna var inte vinterbonade på alla ställen.

Tornet byggdes samtidigt med läkarvillan, någon gång på 10-talet. Villan hade badrum på tredje våningen. Det var inte alltid att man hade vatten på tredje våningen, står det i en text som beskriver denna modernitet. Carin berättar att där var en vidunderlig utsikt.

Salarna fylldes med sjuka och Carin fick en undersköterskas roll i verksamheten. Hon skriver att där var speciellt många barn som hade sjukdomen. Näringsbrist och mjölk som då var smittad av tuberkulosbacillen kunde vara orsaken, det var tiden innan pastöriseringen och det skulle orsaken, genom lag från 1939 måste man pastörisera all mjölk.

Hon fick göra allehanda sysslor, men att sysselsätta och leka med

barnen var det viktigaste, flera barn låg i gipsvaggas fästad från huvudet till en tyngd bakom sängen. Många gånger kunde man förundra sig över att de hade tålmod och stundtals kunde vara glada och positive.

Från sjukhuset ner till stranden gick ett spår med några trallor som drogs av ett litet lok man skämtsamt kallade »the Rocket«. Här la man upp bårarna och de sjuka kunde få frisk havsluft och sol. En underbar möjlighet för patienterna.

En patient berättar i ett brev, att han kom till Ljungsäter i början av 30-talet. Han minns att han blev skräklippt och familjen knappt kände igen honom när de kom på besök. Han trivdes bra och hade

sjukdomen rätt lindrigt, men en sak som han inte glömmer var att det var förbjudet att gå på natten och kissa. I stället ställdes en glasflaska vid sängen, formen liknade en anka. Det fick ju gå det också även om det var svårt första tiden med denna nymodighet.

Tyskarna hade ju minerat havet utanför kusten och fartygen vågade och kunde inte gå runt. Frågan beträffande kanalbygget snabbbehandlades och beslut kom snabbt 1939. Vid olika tillfällen kom dessa minor loss och flöt in till stranden på Ljungsäter. Det vållade mycket oro och rädsla bland patienter och anställda. Man får komma ihåg att det inte fanns någon kanal när man

skall föreställa sig var minorna flöt ibland. Militär och polis bevakade innan minorna kunde forslas bort eller sprängas på plats.

Planerna på att det skulle byggas en kanal på Ljungsäter togs emot med stor bestörtning. Men hade I olika instanser prövat och just där Ljungsäter låg visade sig vara lämpligast, smalaste delen Öresund och Östersjön.

I april 1939 fick man samtal från Lund att alla patienter skulle

evakueras från Ljungsäter och ett stort arbete började, och ambulansen fick köra fram och tillbaka till Lund. De som var tillräckligt friska fick åka hem berättar Karin.

Den 15 juni 1940 lämnade Karin och hennes arbetskamrater Ljungsäter. Vid rivningen räddade man några byggnader, en av dem finns på Marinavägen

När sjukhuset upphörde hade en Dr Johannesen hade viss privat-

mottagning i läkarvillan Dr Johannesen hade även planer på att starta Ljungsäters kur och vårdanstalt. »Varmt saltvatten från jordens innandöme kan ge en ny kuranstalt till Skåne« var de planer som var aktuella enligt reklamen. Men av olika anledningar blev det ingenting av med detta. En viktig del av tuberkulossjukvården avslutades med Ljungsäters sjukhus.

ihj

Kulturpenningen

och för knobbsäl den största i Östersjön. Gråsälskutarna föds redan i mars, medan knobbsälarna föder runt midsommar.

Antalet häckande fåglar skiftar kraftigt beroende på om landförbindelse finns eller inte, då räv och mink får tillträde när ön och fastlandet växer samman. Gråtrut och ejder är annars vanliga häckfåglar och även vadare häckar sporadiskt. Ön är också en viktig rastplats för många fåglar.«

Syfte och skötsel

»Syftet är att skydda den speciella vegetation och flora som har uppkommit genom bete under mycket lång tid. Området är också viktigt för djurlivet, särskilt med avseende på fåglar. Det är också av betydelse för rekreation och friluftsliv.«

chk

Kulturföreningen Calluna har beslutat att tilldela årets Kulturpenning till *Måkläppsföreningen*, som under många år gjort ett storartat arbete genom information om Måkläppen och dess föränderlighet, samt för det skydd av sälar som är en stor del av det ideella arbete föreningen bedriver. En kulturinsats av stora mått.

Callunas Kulturpenningen en check 6000 kr och ett diplom delas ut på föreningens årsmöte 2016.

Måkläppsföreningen

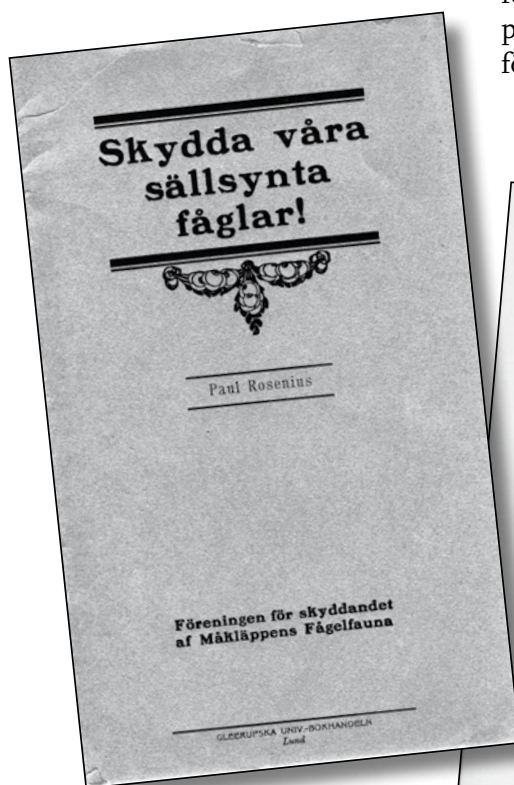
Föreningen bildades redan 1899 och är Sveriges äldsta naturvårdsförening. Namnet är egentligen Föreningen för skyddandet av Måkläppens Fågelfauna.

Stadgarnas första paragraf lyder: »Föreningens ändamål är att efter förvärfvand dispositionsrätt till holmen Måkläppen utanför Falsterbo skydda fogelfaunan derstädes.«

Måkläppen

Ur kommunens beskrivning av Vellinges naturreservat:

»Reservatet omfattar såväl ön som de omgivande grunda vattnen. Själva ön är uppbyggd av sandavlagringar runt en fast moränkulle, men ändrar ständigt form och

storlek under påverkan av havsströmmar och vågor. Måkläppen har idag fast förbindelse med resten av Falsterbohalvön.

Måkläppen är sedan länge en betydelsefull uppehålls- och yngelplats för både knobbsäl och gråsäl. För gråsäl är det den enda uppehållsplatsen i hela södra Östersjön

Broschyr om Måkläppen utgiven av föreningen 1910. Illustrationerna var tryckta i fyrfärg, vilket var mycket ovanligt och dyrt på den tiden.

Överst ett foto från Måkläppen 2014. Året innan stod ställningen på land, men året efter stod den en bit ut i vattnet. Öns form förändras ständigt.

Efterlysning

Kanalens kaffe ... kan vi läsa på skylten. Vi skulle vilja veta lite mer om denna kiosk. Vi vet en del om var den låg, men under vilka år stod den där och vem ägde den.

Callunas stipendiater genom åren

2004

Sebastian Gustafsson
Sebastian Victor

2006

Emma Björkegren
Alice Bange

2008

Föreningen Dissimilis

2012

Sophie Ljunggren
Emil Kristiansson

2014

Malte Larsson

SÖK CALLUNAS KULTURSTIPENDIUM 2016 PÅ 15 000 KRONOR

Är du högst 24 år och bosatt i Vellinge kommun?

Är något av dina intressen kulturhistoria, konst, litteratur, musik, dans eller någon form av idrott och har gjort stora framsteg på ditt område, antingen själv eller i grupp.

Vi önskar skriftlig ansökan med CV samt motivering till stipendiet senast 160406. Stipendieutdelning sker på Callunas årsmöte 160426. Stipendiet kan komma att delas på två stipendiater som får vars 7500 kr.

Callunas styrelse beslutar vem eller vilka två som utses till 2016-års stipendiater. Beslutet kan inte överklagas.

Skriftlig ansökan skickas till:
Kulturföreningen Calluna • Västra Mölledalsvägen 18
236 34 Höllviken • (mottaget senast 160406)

Önskas mer info hänvisar vi till
vår hemsida www.calluna.nu

Calluna
KULTURFÖRENINGEN
DÅ OCH NU PÅ LJUNGEN

Moje Björkmans Hispano-Suiza

Omkring 1922 köpte Moje Björkman en Hispano-Suiza H6. Bilen var fransk, men företaget var spansk-schweiziskt. Förutom bilar tillverkade man flygmotorer och det gör man ännu idag. Dessa bilar levererades som chassi och färdigställdes hos utvalda karosserifabriker som byggde bilarna för hand. Moje valde en modell som kallades Coupé Chauffeur. Det innebar att chauffören satt utomhus medan passagerarna satt skyddade i kupén. Moje körde alltså inte själv, utan hade en chaufför anställd. Hans namn var Jean – såklart!

Närmaste konkurrent till Hispano-Suiza var modeller som Rolls-Royce och Bugatti, det var alltså en mycket förnämlig bil familjen Björkman åkte i, fram och tillbaka mellan Sverige och Frankrike.

På Rivieran ägde Moje Björkman Hotel Alexandra, en palatsliknande byggnad med palmer och prunkande trädgårdar. De riktigt berömda och rika gästerna hämtades vid stationen eller i hamnen och fick åka stilriktigt till hotellentrén.

När det var festival i Menton smyckades bilen varje år på fantasifullt sätt med blommor och andra dekorationer för att tävla om priset för bästa ekipage.

Detta införde Moje Björkman även i Falsterbo där man 1927 hade en kortege med dekorerade bilar som körde till Malmö och tillbaka.

Den användes ibland även för att hämta förnämliga gäster vid Falsterbo station eller för att göra utflykter i Skåne.

Efter Mojes död 1944 blev bilen pensionerad och rostade med åren sönder i garaget på Falsterbohus. Den skrotades på 1950-talet. Idag kostar en begagnad Hispano-Suiza flera miljoner.

chk

Ovan: Oscar Mauritz »Moje« Björkman.

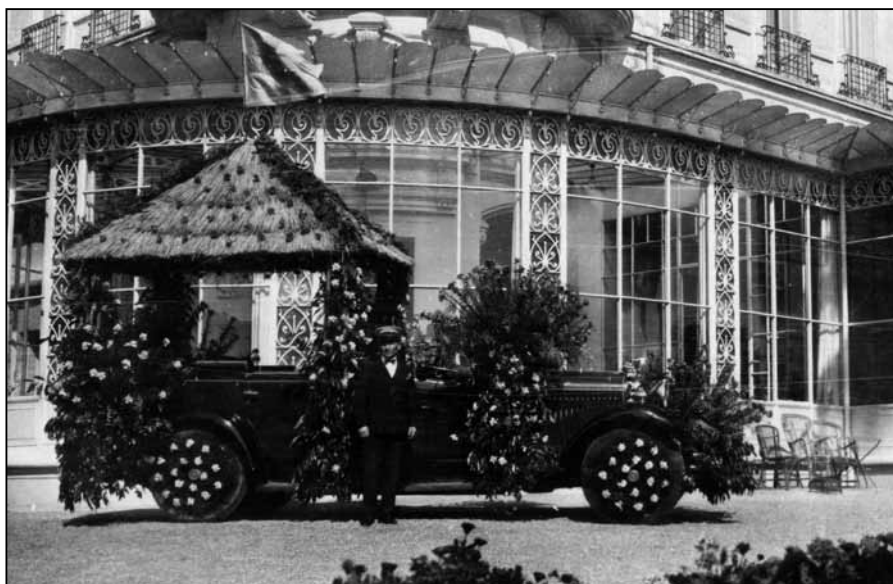
Till vänster: Prins Wilhelm och madame Trancour anländer till Hotel Alexandra.

Ovan: Fru Björkman och chauffören Jean med Hispano-Suizan på Rivieran.

Till vänster: Samma bil klädd i blommor inför den årliga blomsterfestivalen i Menton.

Moje Björkman ägde inte bara Falsterbohus och Hotel Alexandra i Menton, utan drev under olika perioder även restaurangerna Stadt Hamburg, Hippodromen och Kungsparken i Malmö, Grand Hotell i Lund, Bjerreds Saltsjöbad och Restaurang Gondolen i Stockholm.

»Hispano Suiza H6 Coupe Chauffeur Landaulet« från 1922. Finns till försäljning hos Bonhams i Paris för ett par miljoner-

Triangeln 1928

En sällan sedd vy av Skanör. Detta är en vy mot Triangeln från Malmövägen 1928. Det vi ser är grinden som hade sin motsvarighet vid Norra Ljunghuset i andra änden av Ljungen. Tydligt sett här en grindpojke, i detta fall en äldre man i kostym och hatt i en skylkur. Skyltarna på båda sidor om grinden gör reklam för Mazetti Choklad och Cacao. Mitt i bild anar vi en vägskylt med pilar. Falsterbo till vänster och Skanör till höger som sig bör.

Till vänster innanför grinden en reklamskylt för Shell och en skylt för Prats bensin som senare blev Esso.

Ytterligare en skylt pekar mot Skanörs Gästgivargård. Den höga skylten i mitten går inte att läsa men tycks ha något med jakt att göra.

Villa Solhem till vänster står kvar

och ägdes av familjen Nordström som sålde grönsaker här under många år.

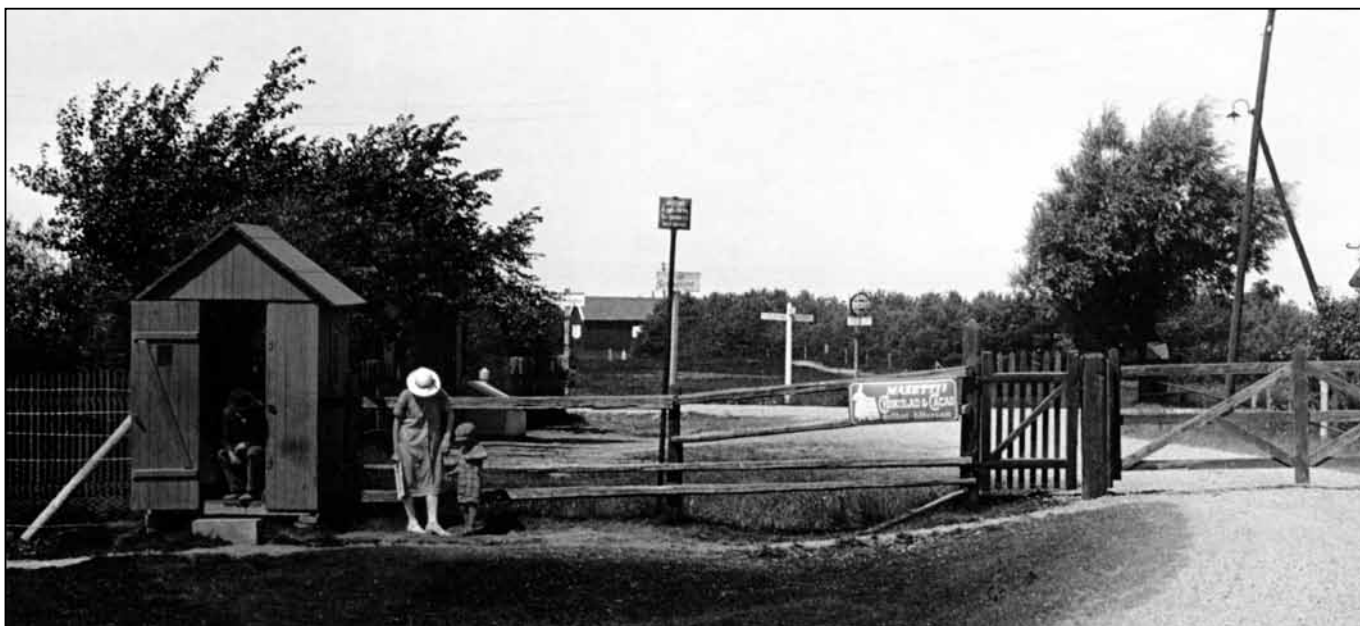
Grindarna försvann med den nya betongvägen 1933.

chk

Ovan: Foto av Berndt Johnsson från 1928.

Nedan: På äldre dagar målade konstnärinnan Rigmor Melin ur minnet en serie akvareller med motiv från hennes barndoms Skanör och Falsterbo. Detta är »Skanörs stadsport« i början av 1900-talet sedd från motsatt håll mot fotot.

Nederst: Förstoring av bilden ovan.

Dykkerie-Compagniet – del 3

»Under Bergning af Kongl. Privilig. Dykeri- Compagni.«

Del III

Vad den gamla märkplåten från Skanör kan berätta om Norra och Södra Dykeri Compagniernas verksamhet.

I denna artikel avslutar Lars Melin sin artikelserie om bärgning av förlistade skepp med utgångspunkt från den i Skanör på 1920-talet funna märkplåten. I artikeln står de två *Dykkerie Compagniernas* verksamhet i centrum. Men dykeriplåtarnas rättsliga funktion blir också belyst.

År 1692 uppläts på nytt ett kungligt dykeriprivilegium, nu till det för ändamålet bildade *Södra Dykerie Compagniet*, »att under tio års tid uppfiska skepp och gods, som strandade på kusterna av Skåne, Halland samt Göteborgs och Bohuslän.« Motsvarande ensamrätt gav Kronan 1729, när det gällde rikets övriga kuster, till Märten Triewalt vars bolag gavs namnet *Norra Dykerie & Bergnings-societeten*. Och följande år kunde kung Fredrik med Råds råde rikta sig till bägge kompanierna genom ett plakat av den 1 oktober 1730 för att ge *protectorial*, Kronans skydd, under gemensamma riktlinjer för kompaniernas respektive ensamrätt.

Plakat

Wi FRIEDRICH med GUDs Nåde, Sweriges, Göthes och Wendes Konung etc, Lantgrefwe till Hessen etc. Giöre witterligt at såsom sedan Wi i nåder för godt funnit med Wäre nådige Privilegier at försee wisse personer och Interessenter, hwilka sig åtagit wid timade Siöskador och Skepsbrott igenom dykande och bergande gå de Siönödlidande tillhanda emot en wiss bergare-lön som derföre kommer att bestås, bemelte Interessenter hos Oss gjort underdånig ansökning at till samma wårds säkerhet de så wäl som deras Commissarier, Dykare och Dykerie-betiente måge uti Wårt

Kongl. Hägn och beskydd tagne warda samt med Wårt Nådige Protectorial blifwa försedde på det att dem uti det af Oss Nådigt privilegierade Dykeriet och Bergningswärcket intet intrång eller öfwerwåld tilfogas måtte;

Protectorialets innebörd framgår redan av denna ingress: Bärgnings- och dykeri kompanierna önskar Kronans beskydd för den ensamrätt respektive företag erhållit. I det följande kan man av plakatet utläsa, att Kronan nådigt bifaller kompaniernas hemställan samt hur Kronan tänkt sig att ensamrätten skall avgränsas och vilket skydd man ger den. Låt oss först se hur Kronan vill avgränsa ensamrätten.

Fördenskull hafwe Wi så mycket mehra skiäligt och billigt funnit, dem det sökte Protectorialet att bewilja, som Wi ock dem härmed ock i kraft av detta Wårt öppna bref detsamma bewilje och föunne, så at de i lika protection och beskydd, som Wäre Tull-betiente, tagne warda, hwarunder jemte Dykerie-Intressenterne sielfwe, äfwen deras Commissionarier och Betiente, när de wid deras Bergnings-wärck och Dykerie-arbete äro stadde, skola wara begrepne;

Och på detta Wårt påsyftade ändemåhl til deras till deras be-

fredande så mycket säkrare må erhållas, så hafwe Wi än ytterligare welat förklara, at eho som sig emot bemelte privilegier förgriper, och wederbörande derutinnan något meen och intrång förorsakar uti dykeriet och bergningswärcket, skal wara förfallen til Tusende daler Silf:mts böter, jämte bergare-lönens förlust;

Det beskydd som de båda Dykerikompanierna fick av Kronan var således för det första samma skydd som tullens män hade till sin person under tjänsteutövning. Strandridare och andra *tull-betiente* ansågs vara Kronans yttersta redskap i det kamerala gränsskyddet och den som gjorde motstånd mot dem, eller angrep deras person, hade att räkna med hårdare straff än om han förbrutit sig mot gemene man på motsvarande sätt. För det andra väntade ett synnerligen betungade ekonomisk sanktion den som tog sig före att, i strid med Dykerikompaniernas monopol, bärga ett strandat skepp eller ta skeppsbrutet gods omhand. Sådana illegala konkurrenter skulle böta ettusen daler silvermynt och dessutom sakna rätt till bärgarlön av fartygets ägare och befraktare.

Man kan således säga, att *protectorialet* gav två straffrättsliga skydd; ett indirekt som främst skulle avskräcka dem som kunde tänkas ta till våld mot Dykerikompaniernas folk under deras bärgningsarbete, och ett direkt som främst skulle skrämja oprivilegierade konkurrenter.

Men Kronan stakade också i 1730 års plakat ut gränsen för Dykerikompaniernas monopol:

Hwarwid ock kommer noga i åkt at tagas Wår nådige Resolution på Städernes allmänne besvär af den 30 Julii 1719 och den 12 §, hwarutinnan förordnas, att hwad af de förolyckade Fahrkostar och deras Ladning, öfwer eller under

Dykerie-Compagniet – del 3

watnet i Siön kringflutit sig befinner, så at det utan båt eller Dykerieredskap derutur intet upptagas eller bergas kan, sådant ingen annan än Dykerie-Intressenterne och deras Folk och Betiente skal tilhøra at lægge handen wid til bergning och reddande med alla andras utestängande ifrån samma förrättning;

Men at deremot, det som så långt är kastat och drifwit på torra Landet, at hwar och en kan komma utan hinder til och taga det bort i sitt förwhar, bör wara hwar man efterlåt it emot en skielig betalning at berga och under sin wård taga, til vidare undersökning och förfarande dermed efter Siö-Lagen och Kongl. Förordningar, på det slikt strandat gods i widrigt fall, genom längre liggande icke måtte antingen bortstälas eller förderfwäs;

Dock likwäl Dykerie-Intressenterne deras förtråde til bergningen äfwen af sådant gods, mot en billig Bergare-löns åtnjutande obetagit, så wida de eller deras folk först, eller så snart som någon annan sig dertil infinna;

Huvudregeln är, att Dykerikompanierna har ensamrätt till förlista fartyg och skeppsbrutet gods som påträffas sjunket eller flytande i havet och som inte utan båt eller dykeriutrustning kan bärgas. Regeln innebär, att ingen annan får bärga skeppet eller godset, inte ens om fara skulle vara i dröjsmål. Denna huvudregel suppleras i plakatstexten av vad som *e contrario*, motsatsvis, egentligen framgår av huvudregeln: Om förolyckat gods driver iland och vem som helst kan bärga, vårda och förvara det för en framtida rättsenlig behandling, må omhändertagande ske. Av allt att döma erhöi dessa oprivilegierade bärgare då småningom också skielig bärgarlön. Men ingen regel utan undantag, som bekant; kom Dykerikompaniernas folk till strands före eller samtidigt med de oprivilegierade tog kompaniernas män

hem spelet och vrakgodset tillföll Dykerikompanierna, mot skieligt ersättning. Men även i sådana fall, och i kompaniernas vanliga gärning, kunde kustbefolkningen åtminstone komma i åtnjutande av smulor från de privilegierades bord. Dykerikompanierna kunde nämligen inte ha en tillräckligt stor organisation i beredskap när det gällde till exempel draghästar, kärror och kuskar för det plötsliga behovet vid ett större skepps förlisning eller om flera fartyg skulle stöta på grund eller kapsejsa under en svår vinterstorm. Företagen tingade då båtar, vagnar och dragare, städslade roddare, kuskar och dagsverkeskarlar; allt för att mot lega och lön få nödigt biträde vid bärgningsarbetet.

Vad mässingsplåten har haft för funktion är av stort intresse. Den var en gång en av 150 som det *Södra Dykerie Compagniet* hade låtit prägla före det att företaget upplöstes 1802. Det är föga troligt att de framstälts i dekorativt eller liknande syfte. Märkplåtarna måste ha haft en rationell funktion, sannolikt med en juridisk betydelse. Claes Hommerberg har 1967 samma uppfattning om plåtens funktion som gavs till Nils Melin på 1920-talet: »Plåten har en gång spikats fast på något vrak sedan det så kallade plakatet för dykeriintressenterna utfärdats den 30 oktober 1730« och därmed räknades vraket inte längre som herrelös. Men hur troligt är det? Min uppfattning är, att det både är föga sannolikt praktiskt sett och rimmar illa med den rättsliga innebörden i plakatet från 1730.

Vi tänker oss att en roddbåt med södra Dykerikompaniets folk går ut en kväll från Nabbens strand för att ta ett fartyg i besittning som gått på Falsterbo rev. Skeppet står hårt på grund. Masterna är knäckta och slår fram och till i den ännu upprörda sjön. Vågorna som bryter mot skrovet gör det för stunden omöjligt äntra vraket. Runt haveristen flyter vrakgods, last och förolyckade. Det

blåser ännu hårt även om stormen bedarrar. Då skall båten kunna hållas stadigt vid vraket av arbetskarlarna medan strandfogden plockar fram den lilla plåtbiten ur oljerocken, finner hammare och några spik, klenare och mindre än nubb, och med våta nävar, styva av köld, spikar upp plåten på skrovet och därmed skaffar dykeriföretaget titel till haveristen. Det ter sig föga troligt, att detta skulle vara en tablå ur ett bärgarlags vardag.

Och dessutom vore detta besittningstagande av ett vrak enligt 1730 års plakat juridiskt helt onödigt: som redan visats, fick ju de båda *Dykerie-Intressenterne* full och oinskränkt besittning till fartyget och dess last eftersom ingen bärgning hade kunnat ske utan båt och redskap.

Hade då mässingsplåten ingen rationell funktion med juridisk innebörd? Jo, det tror jag är högst sannolikt, men i en annan situation än den beskrivna. För i plakatet är det ju ett öppet lopp mellan Dykerikompaniernas manskap och strandbefolkningen med fördel för de privilegierade när det gäller vrakspillror och ilandflutet fraktgods: kommer kompaniernas manskap före eller samtidigt med den fyndäpna lokalbefolkningen är vrakfynden dykeriföretagens. Alltså: Om Dykerikompaniernas folk först kommer till strands, finner och hopar ekvirke från haveristen, masttoppar, rån och löpande rigg, ilandflutna tunnor och annat men sedan, i det fortsatta bärgningsarbetet, måste bege sig långt bort längs stranden, då har de ett starkt behov kunna visa, att det hopade godset redan tagits i Dykerikompaniets besittning. Då kommer märkplåten fram. Och då har plåten en juridisk mening; den markerar det rättsenliga besittningstagandet. Den har, som juristen säger, en sakrättslig innebörd. Den kungör att vrakgodset, som skeppets ägare och befraktare genom haveriet förlorat

sin oinskränkta äganderätt till och som medan det flöt iland endast rättsenligt exklusivt kunde bärgas av Dykerikompaniernas manskap, under en tid legat fritt för envar ärlig man att ta i besittning, men nu, genom uppspikandet av mässingsplåten, trots allt till sist kommit i det privilegierade Dykerikompaniernas besittning.

De båda regionala Dykerikompanierna slogs 1802 samman till *Dykerie- & Bergnings-Compagniet* som således då kom att ha privilegierat monopol för bärgning av fartyg och last längs hela Sveriges kust. Samma år och det följande året gav Kronan också kompaniet ett nytt regelsystem för den fortsatta verksamheten. Det skedde genom två förordningar: *Kongl. Maj:ts i nåder fastställdte reglemente för Dykerie- och Bergnings-Compagniet*, respektive *Kongl. Maj:ts privilegierade Dykerie- och Bergnings-Compagnies instruction för des commissarier i landsorterne*.

Nu hör det till saken, att även om Kronan genom att reglera bärgningsverksamheten efter sjöolyckor sökte stävja gemene mans strävan att roffa åt sig vad som öppet eller i smyg räddas kunde, kan ingen lag i världen rubba människans girighet hur djupt den än döljs under brokadsiden eller kritstreckat ylle. Under hela den tid privilegierad dykeriverksamhet fick förekomma runt vårt lands kuster förekom kritik av att Dykerikompaniernas förmän och manskap hårdhänt gjorde allt för att berika företaget och ibland till och med bärgade vrakgods medan förlist folk ännu befann sig i sjönöd. Vid flera riksdagar framfördes klagomål av detta och liknande slag, som att dykerikompaniernas hjälp var svår att få och, om hjälp gavs, den alltid var ohemult kostsam för skeppsägare och befraktare. Vi 1766 års riksmöte menade till och med borgarståndet, att Kronan inte borde förlänga Dykerikompaniernas

privilegier, om inte företrädare förståndet först fick säga sin mening härom. Men att missförhållandena skulle ha upphört därefter är föga troligt. I det redan tidigare citerade plakatet finns nämligen, som det kan tyckas något malplacerat om man inte känner till de bakomliggande förhållandena, följande i skarp ton hållna erinran:

För öfrigt är Vår nådige wilje, at Dykerie-Intressenterne med deras Betiente, bemöta de Siö-Nödlidande med all höflichkeit, beskedelighet och bistånd, åliggandes slutligen Wäre och Riksens Amiralitets- och Commerce-collegier, såväl som Landshöfdingarne och Magistraterne uti Siö-Provincierne, at hafwa ett noga inseende, det ingen ting häremot må warda förbrutit.

Men av allt att döma fanns klagomål av detta slag även efter sammanslagningen 1802 av Dykerikompanierna till *Dykerie- och Bergnings-Compagniet*. Och det framfördes nu också kritik på andra grunder. Många ansåg, att konkurrens skulle skapa effektivare och billigare bärgning av förolyckade fartyg och deras last. Representer för länder med betydande sjöfart längs Sveriges kuster me-

nade med stort allvar, att skepp med last under deras flagga borde vara befriade från skyldigheten att vid haverier utanför den svenska kusten exklusivt anlita det svenska dykeriföretaget. Under de följande decennierna kom också *Dykerie- och Bergnings-Compagniets* monopol att luckras upp. År 1823 fick »hvarje svensk undersåte« rätten att uppfiska förlorade skeppsankare. Några år senare, 1829, »kom rättigheten för hvar man att på svenskt område från hafsbottnen upptaga fartyg och varor, som af egaren eller dykerikompaniet blifvit öfvergifna.« Genom internationella avtal under den här tiden undantogs Ryssland och Preussen från det svenska bärgningsmonopolet. Det stod småningom klart för Kronan, att räddning av nödställda, bärgning och tillvaratagande av gods i anledning av sjöolyckor måste ske enligt modernare principer än de som dykerimonopolet byggde på. Den 30 juni 1831 upplöstes *Dykerie- och Bergnings-Compagniet*. En epok var slut.

Lars Melin

Per Albinlinjen

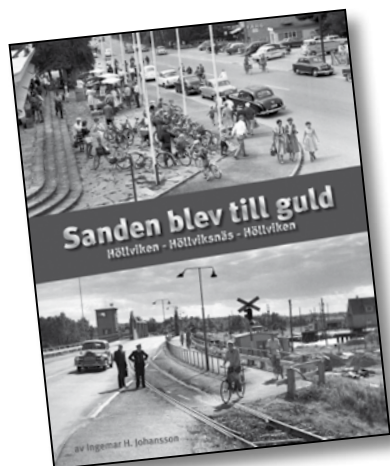
Vi fortsätter våra mycket populära visningar av Skåne linjen Per Albinlinjen vid Falsterbokanalerna

Ett kulsprutevärn, två rörskyddsrum av olika storlekar, med guide. Turen tar cirka 2,5 timmar inkl. fikapaus, fika medtages. Kostar 50 kronor per person Du får också ett häfte med bilder som berättar lite om bakgrunden till att linjen byggdes. Samling kl. 11:00 vid kanaltornet.

Anmälan till calluna@tele2.se OBS! Antalet deltagare är begränsat för varje tur. Först till kvarn ... Avgift inbetalas till plusgiro 250862-0 senast en vecka innan du önskar gå.

Visningar 16 april, 14 maj, 28 maj, 4 juni, 18 juni, 19 juli, 30 juli, 13 augusti och 10 september.

VÄLKOMNA

Sanden blev till guld
230 kr

Sanden blev till guld har mottagits på ett fantastiskt positivt sätt. Lovorden ger en känsla av stolthet och att arbetet utförts bra.

»Jag är synnerligen imponerad över det arbete ni lagt ner på denna bok. Samtliga böcker ni gjort och gett ut är mycket bra men denna anser jag vara den absolut bästa. Ni gör ett fantastiskt arbete och betyder mycket för att bevara viktig historia och kulturen i vår kommun«.

Det stärker föreningen i våra ambitioner att arbeta vidare ...

På Ljungen ges ut av
KULTURFÖRENINGEN
CALLUNA

Styrelse

Ingemar H. Johansson
Christian Kindblad
Eila Jonsson
Bertil Björck
Rune Bengtsson
Thomas Törnqvist
Lars Melin

Redaktör

Christian Kindblad, *chk*
christian.kindblad@telia.com

Ansvarig utgivare

Ingemar H. Johansson, *ihj*
calluna@tele2.se

Grafisk form

Christian Kindblad

Tryck

Holmbergs, Malmö

Adress

Kulturföreningen Calluna
Västra Mölledalsvägen 18
236 34 Höllviken
040-45 11 48

Callunas hemsida

www.calluna.nu

Medlemsskap

Sätt in 150 kr på vårt konto
plusgiro 250862-0

Tidningen utkommer
med 3-4 nummer per år.

Återge gärna våra artiklar
men ange alltid källan.

Ljung, *Calluna vulgaris*

KULTURFÖRENINGEN
Calluna
DÅ OCH NU PÅ LJUNGEN

Callunas böcker finns att köpa på biblioteken i Skanör och Höllviken samt på ICA Toppen, Höllvikens färghandel, Asps bokhandel i Höllviken och på ICA i Skanör.